

KÜRESEL BELİRSİZLİKLER ÇAĞINDA TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ

Giderek daha da kırılganlaşan bir uluslararası sistemde, Türkiye ve AB'nin ortak bölgesel ve küresel sorunları çözmek için birlikte çalışmasının önemi giderek artmaktadır. AB modeline karşı güvenin erozyona uğradığı ve aynı zamanda Brexit ve mülteci krizi gibi sorunların AB içinde derin bölünmelere yol açtığı bir dönemden geçmekteyiz. AB'yi derinden sarsan üye ülkeler arasındaki siyasi kırılmalar, AB'nin değerleri ile uluslararası sistemdeki rolünün sorgulanmasına neden olmuştur. Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olan Türkiye, AB'nin karşı karşıya kaldığı varoluşsal krizlerin aşılmasında kilit bir rol oynayabilir. Bu ancak, ilişkilerin onarılması, karşılıklı güvenin tesis edilmesi, üyelik müzakerelerinin tekrar başlaması, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve vize serbestliğinin sağlanması gibi faaliyetlerle gerçekleştirilebilir.

Ömer Çelik*

TURKISH POLICY
QUARTERLY

Spring 2018

* Ömer Çelik Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakerecisidir.

Uzun bir geçmişi olan Türkiye-Avrupa Birliği (AB) ilişkilerinin en önemli özelliği başından itibaren hep inişli-çıkışlı bir seyir izlemesi ve dönem dönem yaşanan krizlere rağmen tarafların bu ilişkiyi sürdürmek konusunda gösterdiği kararlılıktır. Bugün Türkiye-AB ilişkileri açısından zor ve kritik bir dönemden geçilmektedir, ancak taraflar arasında aşılamayacak yapısal sorunlar yoktur; aksine Türkiye-AB birlikteliği geçmişe kıyasla, bugün çok daha büyük bir stratejik öneme sahiptir.

Türkiye-AB ilişkilerinin tarihsel süreçteki seyri incelendiğinde, bu ilişkinin, uluslararası sistemde ve Avrupa bütünleşmesinde yaşanan değişimlerden doğrudan etkilendiği görülmektedir. Çünkü Türkiye büyük bir ülkedir ve çok önemli bir Avrupa devletidir. Hiçbir bölgesel ve küresel gelişmenin dışında kalamaz. Bu durum, ilişkilerin inişli-çıkışlı olmasının da temel nedenlerinden biridir. Geçmişte Soğuk Savaş veya sonrasında yaşanan gelişmeler nasıl belirleyici olduysa, bugün de Türkiye-AB ilişkileri, uluslararası sistemde artan çok kutupluluktan, bölgemizde yaşanan sıcak gelişmelerden veya AB'nin karşı karşıya olduğu krizlerden bağımsız düşünülemez.

Bu nedenle Türkiye-AB ilişkilerinin temel dinamiklerini ve ilişkilerin geleceğini ele almadan önce uluslararası konjonktürde yaşanan değişime ve Avrupa bütünleşmesinin karşı karşıya olduğu sınamalara değinmekte fayda vardır.

Uluslararası Sistemde Artan Belirsizlik

Uluslararası sistemde İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan dengelerin alt üst olduğu ve Avrupa bütünleşmesinin ciddi bir varoluş krizi içinde kendini yeniden tanımlamaya çalıştığı zor bir dönemden geçilmektedir.

Batı dünyasının, İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomide ve siyasette liberal değerler etrafında inşa ettiği sistem ve bu sistemin kurum ve kuralları, istikrar sağlamak açısından, Soğuk Savaş Dönemi koşullarında iyi kötü işlemiştir. Ancak Soğuk Savaş'ın bitimiyle 1990'lardan itibaren kurulu düzen sarsılmaya başlamıştır. Bu süreçte bir yandan küreselleşme dünyanın en ücra köşelerine kadar yayılırken, diğer yandan etnik ve dinsel kimlik temelli siyaset, mikro milliyetçilik ve terörizm yaygınlaşmaya

başlamıştır. Ulus devletlere dayalı ekonomik ve siyasi düzen, yukarıdan küreselleşme, aşağıdan ise yerelleşme ve bölgeselleşme baskıları altında çift yönlü erozyona uğramıştır. Nitekim tüm bu gelişmelere bağlı olarak dünya giderek daha az “uluslararası,” daha az “liberal” ve daha az “düzenli” bir hale gelmiştir.

Yeni jeopolitik gerçeklikler doğuran bu küresel dönüşüm süreciyle birlikte Batı dünyasının merkezi ve lider konumu da önemli ölçüde sarsılmıştır. Uluslararası ilişkilerin temel belirleyeni olan güç eksenini, Batı’dan Doğu’ya; ABD ve AB öncülüğündeki Atlantik ittifakından, Rusya, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin yer aldığı Pasifik eksenine kaymaktadır. Uluslararası sistemin ağırlık merkezinin giderek Asya-Pasifik havzasına doğru kayması bölgesel dengeleri de yeniden şekillendirmektedir. Geçmişte Çin’in yalnızca ekonomik bir rakip olduğu düşünülürken, bugün Çin, Batı medeniyeti karşısında siyasi ve askeri açıdan da yeni bir küresel güç merkezi olmaya başlamıştır. Çin’in yanı sıra Rusya’nın da AB ve NATO’nun doğu kanadını oluşturan geniş bir coğrafyada etkinliğini artırıyor olması, Batı’da stratejik, ekonomik ve politik kaygılara neden olmaktadır.

Statükoyu zorlayan yeni güç merkezlerinin ortaya çıkmasının yanı sıra, Batılı değerler etrafında şekillenen küresel sistemi sarsan bir diğer gelişme ise Batı’nın kendi içinden gelmektedir. Özellikle son 30 yıla damgasını vuran sosyo-ekonomik sorunlar ve eşitsizlikler, geniş bir “küreselleşmenin kaybedenleri” kitlesinin doğmasına yol açmıştır. Gelecek korkusu ve kaygısı içindeki insanların merkez siyasete güvenini kaybetmesi de, sağda ve solda marjinal partilerin güçlenmesine ve liberal demokrasilerin altının oyulmasına neden olmuştur. “Siyasi Merkez” sosyolojik desteğini kaybetmektedir. Merkez-kaç güçler öne çıkmaktadır.

Avrupa bütünleşmesi de uluslararası sistemde yaşanan bu değişimlerden muaf değildir. Son yıllarda gerçekleşen seçimlerde aşırı sağın yükselişi, yeni ABD yönetiminin politikalarındaki değişim, ekonomik, sosyal ve kültürel konularda içe kapanmacı eğilimler ile mülteci sorunu ve özellikle bu konuda derinleşen AB içi bölünmeler, AB’yi zorlayan belli başlı konular arasındadır. ABD’nin çok taraflılık taahhüdünün azalması ve bunun neticesinde transatlantik ilişkilerde yaşanan kırılma, AB’yi başta güvenlik olmak üzere geleceğini kendi imkânlarıyla şekillendirme ve uluslararası sistemdeki rolünü yeniden tanımlama noktasında bir arayışa itmiştir.

AB’nin Nasıl Bir Geleceği Var?

AB, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaklıkların farklılıkları aştığı kendine özgü bir başarı hikâyesi olarak kurulmuştur. Bütünleşme sayesinde Avrupa, tarihî bir güvenlik, barış ve refah düzeyine ulaşmıştır. Bu başarı hikâyesinin ardında o dönemdeki

uluslararası konjonktürün rolü büyük olmuştur. Ancak yukarıda da vurgulandığı üzere, savaş sonrası uluslararası konjonktür, AB'nin kuruluşunu nasıl zorunlu kıldıysa ve AB'yi dönemin en önemli “yumuşak gücü” haline getirdiyse, bugünün konjonktürü de AB'yi uluslararası sistemde kendini yeniden konumlandırmaya zorlamaktadır.

Savaş sonrasında, liberal konsensüse dayalı uluslararası düzende, AB'ye düşen rol askeri olmaktan çok ekonomik, politik ve kültürel. Evrensel haklara dayalı olarak, refah ve barışı kendi içinde temin edip, kendi dışında da bu modeli cazip kılmak yeni düzenin devamı için önemliydi. Ancak bugün Avrupa bütünleşmesinin yaşadığı çoklu krizler, AB'nin model olma rolünü zayıflatmaktadır. Ayrıca Avro Bölgesi krizinin ardından her ne kadar ekonomik olarak bir toparlanma evresine girmişse de, Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinden çekilme kararı (Brexit) ve düzensiz göç krizi gibi sınamalar nedeniyle AB'nin küresel sorunlar karşısında liderlik iddiası da önemli ölçüde yara almıştır.

Avrupa'nın dış dünyaya sunduğu imajında açığa çıkan bu kırılmalara, Avrupa içi kritik gelişmeler de eşlik etmektedir. Avro krizi, bu krizden etkilenen ve ciddi refah kaybı yaşayan, başta Yunanistan ve İtalya olmak üzere Akdeniz ülkeleri ile istikrarlı ekonomiler olarak görülen Almanya ve Fransa gibi ülkeler arasında ekonomik anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca İtalya ve Yunanistan'daki sığınmacıların diğer AB ülkelerine yeniden dağıtımını öngören AB kararı (relocation), özellikle

Çekya, Macaristan ve Polonya tarafından reddedilmiş; benzer şekilde birçok AB ülkesi de sığınmacıların ülkelerine girişlerini engellemek üzere politikalar geliştirmiştir. Sığınmacı krizi, Avrupa’da adeta yeni “Kavimler Göçü” olmuş ve AB’nin birliğine, bütünlüğüne büyük bir darbe indirmiştir. Her ne kadar düzensiz göçün engellenmesi konusunda mesafe kat edilmiş olsa da düzensiz göçle ilgili doğal (barınma, beslenme, iltica usulleri) ve üretilmiş sorunlar (İslam karşıtlığı, yabancı düşmanlığı, popülizm) Avrupa’da siyaseti etkilemeye devam etmektedir.

Brexit ise AB’yi derinden sarsan en büyük kırılmadır. Birlik tarihinde ilk defa bir üye devletin ayrılma yolunda bir adım atması, bütünleşmenin geri döndürülemez bir süreç olduğu algısını yerle bir etmiştir. Üstelik Birleşik Krallık’ın Avrupa’nın askeri, siyasi ve ekonomik anlamda uluslararası alandaki gücüne yaptığı katkı dikkate alındığında, Birleşik Krallık’ın üyesi olmadığı bir AB’nin nasıl bir Birlik olacağı, AB içindeki güç dengelerinin nasıl şekilleneceği de önemli bir sorudur.

Diğer taraftan, neoliberal politikaların yarattığı sosyo-ekonomik sorunlara ve eşitsizliklere duyulan toplumsal tepkiler AB’nin geleceğine ilişkin riskleri ve belirsizlikleri artırmıştır. Avrupa’da aşırı sağ, merkez sağ ve sol partileri çökerterek git gide daha fazla siyasetin merkezine yerleşmiştir. Eskiden ırkçı, yabancı düşmanı partiler herkese hitap etmeyen marjinal hareketler olarak tanımlanırken, bugün aşırı sağ partiler “iyi popülizm” etiketi altında önemli bir seçmen kitlesine hitap etmeye başlamıştır. Bu nedenle, Avrupa’da sadece aşırı sağ artmamakta, genel olarak evrensel değerlerin aşındığı bir “aşırılıklar çağı” yaşanmaktadır, çünkü merkezde olduğunu iddia eden partiler de yabancı düşmanı, İslam karşıtı, içe kapanmacı söylemleri kullanarak politika yapmaktadır. Parti politikalarının bu ölçüde yaklaşması ise demokratik temsil krizini büyütmede ve radikal alternatiflerin cazibesini artırmaktadır. Bu da Avrupa’nın her tarafında yeni “ideolojik Berlin Duvarları” ortaya çıkarmaktadır.

Yukarıda ayrıntılı olarak değinildiği üzere uluslararası konjonktür de AB’yi başta güvenlik olmak uluslararası sistemdeki rolünü yeniden tanımlamaya zorlamaktadır. Özellikle, ABD’nin Avrupa’nın güvenliğinin bir garantörü olmaktan çıkması, AB’yi kendi geleceğini inşa etme konusunda inisiyatif almaya sevk etmiştir. AB ülkelerinin ortak savunma konusunda gösterdiği irade, biraz da Brexit süreci sayesinde, 25 ülkenin katılımıyla oluşturulan Yapılandırılmış Daimi İşbirliği (PESCO) girişimiyle somutlaşmış, savunma konusunda daha derin bir işbirliğine gidilebilmesinin yolu açılmıştır.

Tüm bu gelişmeler de göstermektedir ki AB, kendi gücünün ve küresel liderliğinin sorgulanır bir noktada olduğunu farkındadır. Bu nedenle de Lizbon Antlaşmasından

bu yana ilk defa AB, kendisine siyasi bir yön belirleme çabasının içine girmiştir. Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Beyaz Kitap ve Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un AB'nin geleceğine ilişkin önerileri AB'yi yeni bir reform süreci içerisine sokmuştur. Fransa gibi ülkeler bu sürece yenilenmiş bir aktivizm güdüsüyle yaklaşırken, başta Doğu Avrupa ülkeleri olmak üzere bazı üye ülkeler, daha fazla derinleşme konusunda giderek daha şüpheci olmaktadır. Almanya ise kendi iç meseleleri yüzünden şimdiye dek bu sürecin dışında kalmıştır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde Avrupa'daki siyasi ve bölgesel fay hatları, AB reformlarının gerçekleştirilmesi açısından belirleyici olacaktır. AB, şu anda olmasa da özellikle Konsey ve Komisyon Başkanlarının yenileneceği ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinin yapılacağı 2019'dan sonra, AB'nin işleyişine ve kurumsal yapısına ilişkin Antlaşmaları da gözden geçirerek yeni bir reform sürecine girmeyi hedeflemektedir. Ancak dengeli, gerçekçi ve kapsayıcı bir politika izlenmemesi halinde, bu reform sürecinin, üye ülkeler arasındaki anlaşmazlıkları artırarak, AB içindeki bölünmeleri derinleştirme ihtimali söz konusudur.

Esasen, AB bugün daha fazla derinleşme ideali yerine bir an önce mevcut sorunlarını çözmek ve her şeyden önce AB'ye olan inancı tazelemek zorundadır. Birliğin içinden geçtiği bu kritik dönem yekpare bir AB mimarisinden ziyade esnek bütünleşmeye doğru gidişatın sinyallerini vermektedir. AB gerekli siyasi iradeyi gösterebilirse içinde bulunduğu bu varoluşsal krizi bir fırsata dönüştürülebilir. Bunun için AB'nin mevcut ortaklıklarını güçlendirmeye, yeni işbirliği ve diyalog mekanizmaları oluşturmaya her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır. Nitekim başta genişleme ve komşuluk politikası olmak üzere AB, mevcut politikalarını gözden geçirmeye başlamıştır. Bu çerçevede AB öncelikli olarak Batı Balkanlara yönelik politikasını gündemine almıştır. Çin ve Rusya'nın bölgede artan ağırlığı ile Batı Balkan ülkelerinde baş gösteren istikrarsızlıklar, AB'nin bölge ülkeleriyle daha yakın bir bağ kurmasını zorunlu hale getirmiştir. AB, Şubat ayında Batı Balkan Stratejisi'ni yayımlamış, Batı Balkan ülkelere bağlayıcı olmasa da bir tarih vererek (2025) net bir üyelik perspektifi sunmuştur. Ayrıca AB, 17 Mayıs 2018 tarihinde Batı Balkan Zirvesi düzenleyerek bu ülkelerle olan ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Batı Balkanların AB ve NATO üyeliğini destekleyen Türkiye, bu yapıcı adımları memnuniyetle karşılamaktadır. Ancak AB'nin genişleme perspektifinde Batı Balkanlara yer verilirken, Türkiye'nin bunun dışında tutulmasını anlamak mümkün değildir.

Hâlbuki Türkiye'nin AB üyeliği, uluslararası düzendeki değişimler ve yeni dinamikler dikkate alındığında eskiye kıyasla daha da önemli hale gelmiştir. Uluslararası sistemde, ortak değerlerimiz çerçevesinde ekonomiden enerjiye, dış politikadan ayrımcılık ve terörizmle mücadeleyle, birçok küresel sorunu çözmek için Türkiye-AB birlikteliğine ihtiyaç olduğu açıktır. Bunun için de Türkiye-AB ilişkilerinin belli bir

düzene kavuşturulması, AB'nin ülkemize karşı adil ve ilkeli bir yaklaşım geliştir-
mesi gerekmektedir.

Türkiye'nin AB'den Beklentisi: Adil, Gerçekçi ve Samimi Bir İlişki

1959 yılında Türkiye'nin o zamanın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) yaptığı başvuru ile başlayan ortaklık ilişkimizin her döneminde, 1999 yılında adaylık sürecimiz başladığında bile AB ikircikli bir tavır sergilemiştir. Açıkça belirtmek gerekirse, AB'nin Türkiye ile ilişkilerindeki tutumu genellikle AB'nin güvenlik ihtiyacına ve konjonktürel çıkarlarına bağlı olarak şekillenmektedir.

İlişkilerin başlangıç döneminde Ankara Anlaşması ile kurulan ortaklık, ticari ve ekonomik bir temele dayanıyor gibi görünse de, Soğuk Savaş konjonktüründe esas amaç güvenlidir. Anlaşmanın dibacesinde, “barış ve hürriyeti pekiştirmek ve korumak” amacına atıf vardır. 1950'ler boyunca Türkiye'nin Avrupa Konseyi, OECD ve NATO üyelikleri ile birlikte düşünüldüğünde AET ile kurulan bağları daha doğru tahlil etmek mümkün hale gelmektedir: Türkiye, Sovyet tehdidine karşı önemli bir müttefik olarak Avrupa yapılarına bağlanmıştır.

Soğuk Savaş'ın sona erdiği 1989 yılından, Türkiye'nin aday ülke ilan edildiği 1999 yılına kadar geçen on yıllık zaman diliminde ise yeni konjonktürün etkisiyle Avrupa, Türkiye'nin üyelik talebine karşı, başta temel haklar ve özgürlükler olmak üzere siyasi meseleleri gündemde tutmuştur. Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin tesis edilmesi ve birkaç yıl sonra gelen adaylık da esasen o dönemde, özellikle Balkanlarda yaşanan çatışmalar dikkate alındığında, Avrupa'nın jeopolitik çıkarları ve güvenlik ihtiyacından bağımsız değildir.

AB'nin bugün de Türkiye ile ilişkilerinde ne istediği ve neyi amaçladığı belli değildir. Nitekim aradan on yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen Türkiye katılım müzakerelerinde hak ettiği ve istediği ilerlemeyi sağlayamamıştır. AB gerek Kıbrıs sorununu haksız bir şekilde Türkiye'nin önüne çıkararak, gerekse üye ülkelerin siyasi engellemelerine ses çıkarmayarak, Türkiye'nin katılım sürecini müzakereler başladıktan çok kısa bir süre sonra zaten bilfiil kendisi çıkmaza sokmuştur. İlişkilerin en iyi olduğu dönemde bile fasılların yarısı tamamen siyasi nedenlerle bloke edilmiştir. Kıbrıs sorunundan dolayı 14 fasıl hala siyasi olarak bloklalıdır ve yine aynı nedenden dolayı hiçbir fasıl geçici olarak kapatılamamaktadır. Tüm bu haksızlıklara rağmen, siyasi engeller çözülmeden, sanki müzakere sürecinde ilerleme sağlanabilmiş gibi, farklı AB kurumlarının her vesileyle katılım müzakerelerinde yeni fasıl açılmayacağını vurgulamaları, AB'nin Türkiye ile ilişkilerinde ne kadar “samimi ve yapıcı” olduğunu göstermektedir.

Ancak AB'nin Türkiye ile ilişkilerinde özellikle son yıllardaki yaklaşımı, yukarıda özetlenen Birlik içindeki krizlerden ve uluslararası sistemdeki değişimden bağımsız da düşünülemez. Buradaki sorun AB'nin gerek Birlik içinde gerekse küresel düzeyde yaşanan gelişmeleri yanlış değerlendirmesidir. Oysa Türkiye'nin AB'nin karşı karşıya olduğu varoluşsal krizlerin aşılmasında oynayacağı kilit rol pek çok AB lideri tarafından da teslim edilmektedir. Nitekim 26 Mart 2018 tarihinde Varna'da Sayın Cumhurbaşkanımız, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ve Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov'un katılımıyla gerçekleştirilen Türkiye-AB Zirvesi bunun bir yansımasıdır.

Varna Zirvesi zor bir dönemden geçen Türkiye-AB ilişkilerinde güven tazelemek açısından faydalı olmuştur. Türkiye-AB birlikteliğinin öneminin liderler tarafından teyit edilmesi, özellikle genişleme politikasının yeniden AB'nin gündemine alındığı bir dönemde Türkiye'nin adaylığının en üst düzeyde vurgulanması, üyelik perspektifinin korunduğunu bir kez daha teyit etmiştir. Türkiye Zirve'de, terörle mücadele, vize serbestisi diyalogu, gönüllü insani kabul, Sığınmacı Mali İmkanı, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Kıbrıs sorununa ilişkin beklentilerini ortaya koymuş ve AB'nin 18 Mart Mutabakatı kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Bu çerçevede, Türkiye önümüzdeki dönemde ilişkilerde somut adımlar atılmasına yönelik olarak hazırladığı yol haritası taslağını da AB tarafına iletmiştir.

Varna Zirvesi açısından esas önemli husus, yaratılan pozitif atmosferin somut politika ve uygulamalara dönüşmesidir. Türkiye, bundan önceki Zirvelerde alınan kararların her veçhesinde ahde vefa ilkesine göre hareket etmiş ve üstüne düşeni yapmıştır. Buna karşılık AB tarafının taahhütlerini tam anlamıyla yerine getirmemesi genel olarak Türk kamuoyunda AB'ye karşı derin bir güvensizliğe neden olmuştur. Bu nedenle 26 Mart Zirvesi'nden sonraki dönemde, Türkiye-AB ilişkilerinin gündemindeki konularda somut adım atılması ilişkilerin gelecekteki seyri açısından kritiktir.

Türkiye açısından en önemli öncelik katılım müzakerelerinin önünün açılmasıdır. AB, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) tarafından bloke edilen fasılların müzakereye açılmasına yönelik hazırlıkların tamamlanmasına ilişkin taahhüdünü yerine getirmemiştir. Katılım müzakereleri Türkiye-AB ilişkilerinin belkemiğini oluşturmaktadır. Bu alanda bir gelişme sağlanmadan ilişkilerin tüm potansiyelini hayata geçirmek imkan dahilinde değildir ve Batı Balkan Stratejisi'nde olduğu gibi ülkemiz için de artık takvime bağlanmış somut bir üyelik perspektifi sunulması gerekmektedir.

Varna Zirvesi ile yaratılan yapıcı ortamın sürdürülebilmesi için diğer iki temel husus Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ile vize serbestisi diyalogunun tamamlanarak

Türk vatandaşlarına vize muafiyetinin tanınmasıdır. İki tarafın çıkarına hizmet edecek Gümrük Birliği'nin güncellenmesi konusunda temel husus güncelleme çalışmalarının tamamen ticari ve teknik bir süreç olduğunun unutulmaması ve siyasi konularla engellenmemesidir. Vize serbestisi konusunda ise Türkiye, Vize Serbestisi Yol Haritasında ilave çalışma gerektiren kriterlere ilişkin pozisyonunu 7 Şubat 2018 tarihinde Avrupa Komisyonu ile paylaşmıştır. Bundan sonra, vize serbestisi sürecinde siyasi nitelikli farklı engeller çıkartılmamasını ve vatandaşlarımıza en kısa zamanda vize serbestisi sağlanmasını bekliyoruz. Küreselleşme çağında, güçlü bir Avrupa Devleti olan Türkiye ile AB arasında “vize” gündemi aşılmalıdır.

Öte yandan, 18 Mart Türkiye-AB Mutabakatı kapsamında yer alan 1'e 1 Uzlaşısı sayesinde, ülkemiz taahhütlerine sadık kalarak Ege Denizi rotasını kapatmış ve AB'ye doğru olan göç akımının azalmasını sağlamıştır, ancak daha önemlisi göçmenlerin hayatlarını kaybetmelerinin önüne geçmiştir. 18 Mart Mutabakatına göre, düzensiz göçmen geçişleri önemli ölçüde ve sürekli azaldığı takdirde, AB ülkeleri Türkiye'deki Suriyelileri gönüllülük esasına göre alacaktı. Geçişler azaldığı ve iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde teknik çalışmalar somut adımlara dönüşmemiştir. Gönüllü İnsani Kabul Planı uygulamaya girmediği gibi 18 Mart Zirvesinden bu yana iki yıl geçtiği halde, “1'e 1 Uzlaşısı” kapsamında AB üye ülkelerine şu ana kadar sadece yaklaşık 12.966 Suriyeli gönderilebilmiştir. Bu alanlarda artık somut gelişmeler ve daha kapsamlı ilerlemeler kaydetmek gerekmektedir.

Diğer taraftan, Sığınmacı Mali İmkânı kapsamında Türkiye'deki Suriyeliler için kaynak aktarımının hızlanması da ilişkilerde güven tazelemek açısından önemlidir. İlk dönemki tecrübelerden faydalanılarak ikinci 3 milyar avronun aktarımının daha çabuk yapılması ve uluslararası kuruluşlar yerine, başta Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları olmak üzere farklı Türk kurumlarına doğrudan kaynak aktarımı yapılması, kaynağın daha etkili ve hızlı kullanılmasını sağlayacaktır.

Türkiye-AB ilişkilerinde en önemli konulardan biri de terörle mücadelede işbirliğidir. Bu çerçevede, Türkiye'nin terör örgütleri arasında ayırım yapılmaması konusundaki hassasiyeti haklı ve meşru bir taleptir. PKK'nın sadece kâğıt üzerinde terör örgütü sayılmasının ötesine geçilmesi ve uygulamaya yansiyacak şekilde, DAESH ile nasıl mücadele ediliyorsa, PKK ile de aynı şekilde mücadele edilmesi AB ile teröre karşı geliştirdiğimiz işbirliğinin bir gereğidir. Ayrıca, AB'nin FETÖ terör örgütü konusunda aynı duyarlılığı göstermesi de Türkiye'nin son dönemde yaşadığı olayların ışığında kritik bir husustur.

Son olarak, Türkiye-AB Zirveleri ile ilişkilerde yaratılan ivme ortadadır. Bu Zirveler ilişkilerimizin belli bir düzene kavuşturulması, yaşanan sorunların aşılması ve

aramızdaki güven ilişkisinin yeniden tesisi bakımından büyük katkı sağlamaktadır. Bu nedenle Türkiye-AB diyalogunun en üst düzeyde sürdürülmesine hizmet eden bu Zirvelerin sadece ihtiyaç duyulduğunda değil, düzenli olarak yapılması ve bu suretle de kurumsallaşması önem taşımaktadır.

Sonsöz

Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan sorunların aşılmasının, yalnız Türkiye ve AB için değil, bölgemiz, uluslararası sistem ve küresel barış açısından da önemli kazanımlar sağlayacağı açıktır. Türkiye ve AB'nin bölgesel ve küresel anlamda iç içe geçmiş sorunlara eş zamanlı ve ortak yanıt vermelerinin önemi ortadadır.

Türkiye ile AB arasındaki ilişkileri değerlendirirken dikkate alınması gereken en önemli husus, Türkiye'nin Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğidir. Bir başka ifadeyle Avrupa, Türkiye'den başlar. Türkiye, sadece Avrupa tarihinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamamış, 20. yüzyılın ikinci yarısında Soğuk Savaş koşullarında AB'nin bir barış projesi işlevi görmesine de göz ardı edilemeyecek katkılar sunmuştur.

Türkiye'nin yarım yüzyılı aşan AB üyeliği serüveni, aynı zamanda Avrupa'nın bugünkü "Avrupa" haline gelişinin de tarihidir. Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve kültürel gelişiminde belirleyici bir yer edinmiş, güvenlikten ekonomiye, spordan kültür-sanata pek çok alanda Avrupa'yla bütünleşmesini kurumsallaştırmış olan Türkiye, bundan sonra da Avrupa'da ve dünyada istikrar ve refahın güçlendirilmesi için "kilit ülke" olmaya devam edecektir.